

XVI. Yüzyılda Köstendil İlıca'sında Haraççı Kara Mehmed Vakıfları (Tahrir Defterlerine Göre)

HARACCI KARA MEHMED FOUNDATIONS IN 16TH CENTURY'S ILICA-I KYUSTENDIL (ACCORDING TO THE CADASTRAL RECORD BOOKS)

DOI: <http://dx.doi.org/10.18299/cahij.130>

MUSA SEZER

Özet

Osmanlı'da vakıflar dinî, sosyal, kültürel, eğitim ve şehirleşme gibi birçok açıdan hayatı düzenleyici rolleri bulunan bir sistem idi. Bunlarla birlikte insanlar arası yardımlaşma ve dayanışmayı sağlayan bu sistem imparatorluğun her köşesinde olduğu gibi günümüzde Bulgaristan sınırlarında bulunan Köstendil'de de kendini göstermiştir. Bu çalışmada, Fatih Sultan Mehmed dönemi devlet ricalinden olduğu anlaşılan Haraççı Kara Mehmed'in, tahrir defterlerinden edinilen bilgilere göre XVI. yüzyılda Köstendil'deki vakıfları incelenmiştir. Köstendil'e yaptığı büyük hizmetlerle şehrin bir bakıma kurucularından olan Haraççı Kara Mehmed'e ait vakfiyenin tarihi 1474-1475 idi. Vakfa ait medrese, cami ve mescit ile bunlara gelir sağlayan ev, dükkân, hamam, değirmen, tarla, çayır, bağ, bahçe ve bostanlar bulunmaktaydı. Yapılan araştırmayla İlıca, İstanbul ve Üsküp'teki gelirlerle desteklendiği anlaşılan vakıf eserlerinin, buralardan elde edilen gelirleri ve giderleri çalışmada ele alınmıştır. Ayrıca bu kurumlara ait olduğu görülen nakit akçeler, bunların kullanım oranları ve bunlardan elde edilen gelirlerin ne şekilde tasarruf edildiği üzerinde durulmuştur. Haraççı Kara Mehmed tarafından yaptırılan caminin ismiyle ilgili belirsizlik tahrir defterleri ışığında çözülmeye çalışılmıştır. Haraççı Kara Mehmed Medresesi'nde görevli müderrislerin isimleri, maaşları ve medresede okutulan ders kitapları belirtilmiştir. Şehrin Osmanlı dönemindeki kurucularından, Haraççı Kara Mehmed'in Köstendil'de yaptırdığı eserler 1519, 1530, 1546, 1550 ve 1572 tarihli tahrir defterleri ve tetkik eserler ışığında ayrıntılı olarak incelemeye tabi tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Köstendil, İlıca, Vakıf, Haraççı Kara Mehmed

Abstract

Foundations in Ottoman Empire is a system which is having regulatory roles of life in many ways such as religious, social, cultural, education and urbanization. Together with these, this system, which is providing solidarity and cooperation among society, reveals itself in Kyustendil located in today's Bulgaria boundaries like any other regions of the Empire. In this study, the 16th century foundations of Kyustendil has been analyzed according to the era of Sultan Mehmet the Conqueror's dignitarities Haraccı Kara Mehmed's cadastral record books. The date of the foundation belonged to Haraccı Kara Mehmed, who is also known a dignitary personality of Kyustendil due to his great services during the city's development, is 1474 and 1475. There are madrassahs, mosques and small prayer chambers belonged to the foundation and also houses, shops, baths, mills, agriculture fields, meadows, orchards and gardens supplying income to them. With the research done, it has been studied on the foundation's properties which are understood that they were supported with the incomes coming from İlıca, Istanbul and Skopje, and income and expenses of them. Besides, it has been elaborated on the cash coins belonged to these institutions, the ratio of usage and how the acquired income from them is disposed. The uncertainty about the name of the mosque built by Haraccı Kara Mehmed has been tried to solve in the light of the cadastral record books. The names of the tutors assigned at Haraccı Kara Mehmed Madrassah, their salaries, and the course books used in the madrassah are pointed out. The architectural work built by Haraccı Kara Mehmed, who is one of the founders of the city during Ottoman Era, have been examined in the light of the cadastral

record books of 1519, 1530, 1546, 1550 and 1572 years in detail.

Keywords

Kyustendil, İlica, Foundation, Haraccı Kara Mehmed

References

167 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Rûm-ili Defteri (937/1530) I <Dizin ve Tıpkıbasım>, Başbakanlık Osmanlı Arşivi Yay., Ankara 2003.

AMEDOSKİ, Dragan; KATIÇ, Tatyana, “Köstendil Kazasının 1581 Tarihli Celepkeşân Defteri (5 belge ile birlikte)”, Belgeler, Cilt XXXIII, Sayı 37, Ankara 2012, 1-20.

AYBAKAN, Bilal, “Muamele”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA), C.30, Diyanet Vakfı Yay., İstanbul 2005, 319-320.

AYVERDİ, Ekrem Hakkı, Osmanlı Mi'mârisinde Fâtih Devri 855-886(1451-1481), C.IV, İstanbul Fetih Cemiyeti Yay., İstanbul 1989.

BALTACI, Cahid, XV-XVI. Asırlar Osmanlı Medreseleri, İrfan Matbaası, İstanbul 1976.

[Tam metne ulaşmak ve tüm referansları görmek için tıklayın.](#)